

PERSONALIA.

Hofrat Dr. F. **Filarszky**, Director der Botan. Abt. des Ung. Nationalmuseums trat am 1. Juli 1929 in den Ruhestand. Für eine hervorragenden Dienste auf dem Gebiete der Wissenschaft u. für seine museale Tätigkeit wurde ihm vom Reichsverweser Ungarns die allerhöchste Anerkennung ausgesprochen. (Botan. Közl.)

Dem Abteilungsdirector Dr. Gustav v. **Moesz**, Leiter der Botan. Abt. des ung. Nationalmuseums, wurde der Titel eines Museumdirectors verliehen.

Dr. Géza **Entz** jun. wurde zum Leiter der biologischen Abteilung des Ungarischen Forschungsinstituts in Tihany ernannt. Der verdienstvolle Hydrobiolog Dr. **Entz** jun. übersiedelte dorthin aus *Utrecht* (Holland), noch am 1. Sept. 1929.

Prof. dr. István **Györfy** Ordinarius für allg. Botanik an der Ungarischen Königl. Franz-Josef Universität zu *Szeged*, ist pro 1929/30. zum Rector der Universität gewählt worden.

SZOMORÍTÓ HÍREK. — FAMA LUGUBRIS.

Folgende bekannte Tatraforscher sind gestorben:

Prof. dr. Jozef **Rostafiński**, Algolog, am 6. Mai 1928 im 78. Lebensjahre;

Prof. Dr. Jul. **Röll** Ritter p. p., Sphagnolog, am 21. Nov. 1928 im 83. Lebensjahre;

Prof. dr. Boleslaw **Namyslowski**, Mycolog, am 13. Aug. 1929, im 47 Lebensjahre (Nekrolog s. K. **Stecki** in „Wszzechświata“ Nr. 3, 1931 mit Portr.).

Prof. dr. Jan **Vilhelm**, Charo-, Algo- u. Bryolog am 18. Juni, 1931 im 55. Lebensjahre (Nekrolog s. K. **Domin** in *Věda Přír.* XII. 1931: 248—251.).

Dr. Ince Lajos **Lacsny** von **Falkusfalva**, Domherr, Güterverwalter des Premontreer-Ordens, früher Gymnasial Director in Rozsnyó, — Diatomolog, am 23. Apr. 1928 im 42 Lebensjahre.

Seinen Namen werden die Abhandlungen: 1. Beiträge zur Algenflora der Thermalwässer bei Nagyvárad. — *Botan. Közl.* XI. 1912: 167—185, deutscher Auszug p. (37); — 2. Die Bacillariaceen der Bäche bei Nagyvárad. — *Botan. Közl.* XV. 1916: 161—168, deutscher Ausz. p. (63); — 3. Die Bacillarien der Jászóer Fischteiche, — *Botan. Közl.* XVI. 1917: 12—20 — und die von Rev. **Lacsny** aufgestellten und von Dr. J. Pantocsek überprüften neuen Arten: *Navicula Tuzsoni*, *N. trigibba*, *N. Sancti Norberti*, *Fragilaria Mágocsi*, *Grunowia Takácsi* und einige neue Varietäten verewigen.

Jozsef **Quint**, Präparandie Ober-Director, im 47. Lebensjahre am 26 Apr. 1929. Auf die Inspiration weil. Dr. J. **Vangel's** hat er angefangen, sich mit den Bacillarien zu beschäftigen seine diesbezüglichen Publicationen waren: 1. Beiträge zur Bacillarien-Flora des Budapester Römer-Bades. — *Növ. Közl.* IV. 1905: 149—162, deutscher Auszug p. 73. — 2. Neue Beiträge zur Bacillarien-Flora des Römer-Bades bei Budapest. *Növ. Közl.* V. 1906: 74—86, deutscher Auszug Beibl. p. (19). — 3. Die Diatomeen des Trencsén-Teplitzer Sees. *Növ. Közl.* VII. 1908: 13—18, deutscher Auszug. Beibl. p. (5)—(6). — Auch die von J. **Quint** beschriebenen neuen Arten (*Navicula quadrisinuata*,

N. scoliopleuroides, *Cymatopleura budensis*) bewahren das Andenken seines verdienstvollen Namens.

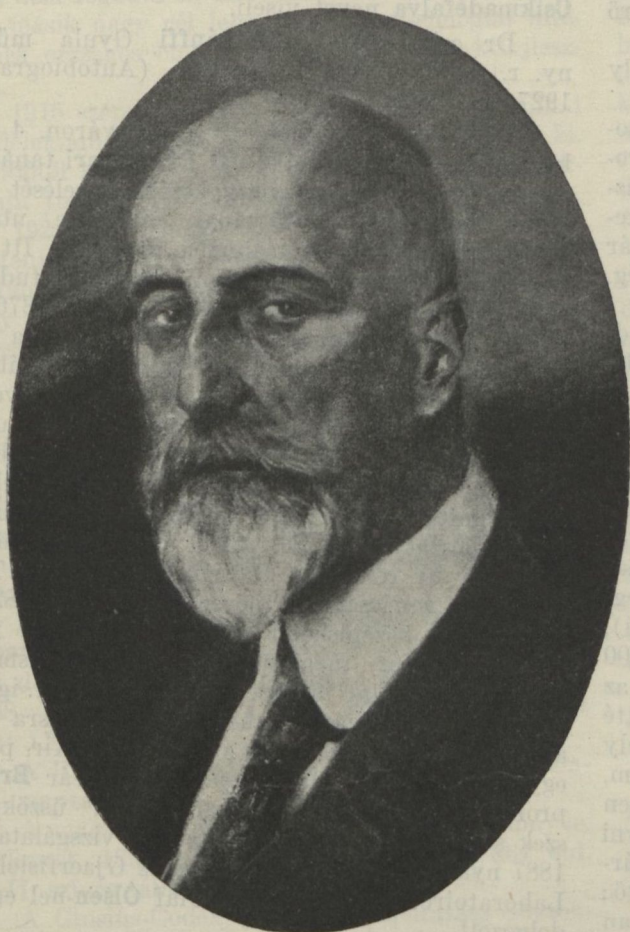
Dr. Mihály **Futó** Gymnasiallehrer in Budapest, Pteridolog, am 21. Jan. 1929 im 47 Lebensjahre. Seine *pteridologischen* Abhandlungen waren: 1. Pteridographische Notizen aus Siebenbürgen. *M. B. L.* II. 1903: 339—343; 2—3) *Polypodium vulgare* L. und *P. vulgare serratum* Willd. *Növ. Közl.* IV. 1905: 22—26 et in *Hedwigia* XLIV: 106—111, — 4. Einiges über die Merkmale der Unterarten u. Varietäten der Arten der Filicales und damit in Verbindung über die Varietäten von *Polypodium vulgare* L., *Scolopendrium scolopendrium* Karsten u. *Pteridium aquilinum* Kuhn. *O. T. É.* Értesítő az Erd. Muz. Egl. orv.-termtud. szak., XXX. Jahrg. 1905 XXVII. Band I—II. füz. II. term. tud. szak., Kolozsvárt 1905: 150—158: deutscher Text in Revue p. 10—19. — 5. Relationen von *Aspidium lobatum* Sw., *Asp. angulare* Kit. und *Asp. Braunii* Spenner zu einander. — *O. T. É.* II. term. tud. szak. XXVII. köt. 1905. III. füz. Kolozsvár 1906: 161—174 (nur ungarisch). — 6. A páfrányok most és hajdan, szerepük a természetben és az emberiség történetében. A budapesti VII. ker. m. kir. áll. főgimn. 1907/8. évi Értesítőjéből p. 1—58 (Fügelébkben: Páfrányhatározó p. 53—58).

Ein guter Mensch, ein pedanter, gewissenhafter Paedagog, der noch Ideale hatte, ist mit ihm verschwunden.

Dr. Jenő Béla **Kümmerle** Abteilungsdirector des Ungarischen National Museums, der anerkannte Pteridolog, am 20. Dez. 1931 im 56 Lebensjahre.

Die grossen bibliographischen Kenntnisse dieses liebenswürdigen Mannes standen jedem Botaniker stets zur Verfügung. Kümmerle war ein vorzüglicher Kenner der kroatischen Meeresküste, sowie des Velebit-Gebirges. — Er war der Autor des *Biropteris*-Genus. Er hat über 40 Abhandlungen geschrieben. Ungefähr 12 neue Arten und Varietäten tragen seinen Namen; so u. a. *Kümmerlea Krenner*, *Dryopteris Kümmerlei* Jabl., *Nodulosphaeria Kümmerlei* Moesz, *Polyblastiopsis Kümmerlei* Szat.

Ehre seinem Andenken!

Istvánffi Gyula

Dr Gyula Istvánffi de Csikmadéfalva.

Professeur de l'Université, em-
Directeur de l'Institut Central Am-
péologique Royal Hongrois et du
Cours Supérieur de Viti- et Vini-
culture, Membre de l'Académie des
Sciences Hongroise, de la Société
des Sciences Naturelles et Mathé-
matiques de Cherbourg, de l'Aca-
démie d'Arras et de Mâcon, de la
Société Royale de Botanique de
Ratisbonne, de l'Académie Royale
d'Agriculture de Torino, de la So-
ciété Impériale d'Agriculture de la
Russie Méridionale, Membre de la
Commission Internationale Perma-
nente de Viticulture.

Lauréat de l'Institut de France
(1903 et 1905) etc.

* 1860. 5. IV. Kolozsvár.

† 1930. 16. VIII. Budapest.

NEKROLÓGUS

Irta: Györfly István (Szeged).

Akik állottak már a Nefcer-völgyben, a Kriván nagyfala alatt; vagy akik jártak már a Międzane Ławka-ban és feltekinthettek a Lomnici-csúcs—Villagerinc—Késmárki esúcs gránitkolosszusra egyik oldalon s másik oldalon a Schwalbenturm tömegére; vagy állottak a Ganek nagyfala alatt, avagy a Sátán alatt; avagy az öreg Tátra bármelyik fala vagy esúcsa alatt, ráindulóban... és ha látták napsütésben, ha látták viharban, paskoló esőben, oreánkat millió tüvel szurkáló jeges viharában, vagy félelmetes köd-
ben,... mindnyájunk közös érzése volt: a maga fenségességét tudó, nemes nagyság, a pártatlan, rideg részrehajlatlanság Ő. Az alpinista lelki-testi

erejére bízza, tudására, ügyességére — feljut-e esúcsormára, vagy halálra zúzza magát hibás fogás, elhibázott lépés vagy kiesés miatt... Nem jajgat a gránittestét tépő vad szél korbácsolására, néma akkor is, ha kacagó Napsugár-özönben fürdik, avagy a hűvös pirkadás után homlokát esokolja az első Napsugár, rálehel a *Hajnalpír*-t s örömében vérveres lesz büszke homloka.

Istvánffi Gyula szellemi és emberi nagysága volt ilyen... A hétköznapi élet tülekedései hidegen hagyták. Nem törődött másokkal, de nem is nyilatkozott senkiről. Pláne nem: háta megett. Magyar úr volt. A régiékből. Hatalmas szervező-képesség, messzelátó, tág prespektíva, kicsinyeske-

désmentes, igaz tudóshoz illő liberalizmus, nagy-szerű válogatóképesség, sokoldalú talentum. Úttörő felfedezésekben; úttörő elgondolásaiban; úttörő alkotásokban.

„Kincses“ Kolozsvárott született, — Erdély fővárosához illően kincses vala lelke!

Sudárnövésű, választékos megjelenésű és modorú mindvégig. Kiváló sportférfiú, a kerékpározás első honi úttörő mestere egykoron... Már asszisztens korában, sápadt arccal, fekete bajusz és kecskeszakállal, kissé magasodó homlokkal Kolozsvár sportférfiai előtt jól ismert és tisztelt egyéniség. Sütött vala rá a Szeretet napsugara.

Azonban az Ő élete menete sem vala mindvégig fordulatok nélküli, tükörsíma! Volt sok tudományos napsütésben része, de volt erős sajtósága is szívének... Mikor nagyszerű alkotását ott a Debrői-úton szétdarabolták... Küszködött lelkében, elfogadja-e a kolozsvári egyetem új, nagy intézetének és új 20 holdas botanikus kertjének megszervezésére őt deputációval felkérők (Prof. **Fabinyi** és Prof. **Apáthy**) meghívását (1912 szept.), vagy se. Hosszabb gondolkodás után, életének eme legnagyobb kitüntetését (autobiographiája szavai), örök sajnálatára nem fogadta el, mert már 1900 óta szeme előtt egy másik nagy cél lebegett: az ampelológiai intézetnek országos biológiai intézettel való kifejlesztése. — És Erdély elveszte! Mely szomorúság tükröződött szemében, amikor magam, Egyetemünk budai működése számkivetettségében (1920—1921) többször elbeszélgettünk elhagyni kényszerült Egyetemünk otthonáról, Kolozsvárról... És nem vala fajunkat hangoskodva szerető; de érette cselekvő! Ő, mikor 1923-ban a Parisban tartott Pasteur-jubileumra meghívják, hogy tartson előadást s vigye ki tábláit, s mikor felajánlják, ha erre nem vállalkozhatik, legalább nevét bevehesék a rendezőbizottságba — nem válaszolhat, ... Trianonra gondolt.

És amikor nyugalomba vonul a József Műegyetem katedrájáról, sokoldalú tudományos működése színteréről, szellemi kézi fegyverzetét: magánkönyvtárát, igen gazdag, separatum-gyűjteményét a Ferencz József Tudományegyetem Általános Növénytani Intézetének ajándékozza (489—3785-ig terjedő lelt. számunk). Hú maradt Egyeteméhez.

És nehéz lelki próbának kitett súlyos betegségekben is megmaradt emelkedett gondolkozása, lelke, szíve nemessége.

Nem hiába kereste fel sokszor a Tátrát is, nem hiába szerette a nagy Természet szépségeit — megmarad kiegyensúlyozott léleknek, nehéz lelki vergődésekben és testi súlyos szenvedésekben is...

Schaarschmidt Gyula-ként indult neki* felé ívelő tudományos pályájának, a docenturát**

* Bölcsészettudori értekezése volt: A chlorophyll és a növényi sejtmag morfológiájához. Rajzokkal egy photogrammon. Kolozsvárt. Nyomatott K. Papp Miklós örökösénél. 1881. p. 1—38. 16°.

** Növénybonctan és az alsóbbrendű növények természet története — tárgykörből.

is megszerzi (1883), amikor 1886-ban anyai ágon való nagyatyja adoptálja s ezentúl az **Istvánffi de Csikmadéfalva** nevet viseli.

Dr csikmadéfalvi **Istvánffi** Gyula műegy. ny. r. tanár életrajzi adatai. (Autobiographia 1927 jún.-ból.)

1860 ápr. 5.-én született Kolozsváron. 4 éves korában nagyatyja, **Istvánffi** Pál udvari tanácsos, jogakadémiai igazgató vette kezébe nevelését s az elemi iskola négy osztályának elvégzése után a kolozsvári piarista-gimnáziumba íratta be. Itt csepegtették belé nagyműveltségű tanárai a tudományos kutatások iránti olthatatlan szomját. 1876-ban kitűnő érettségi bizonyítvánnyal hagyta el a gimnáziumot, hogy tanulmányai folytatása céljából a kolozsvári M. Kir. Ferencz József Tudományegyetemre iratkozzék be. 1870-ben egyetemi tanulmányait befejezve, külföldre ment, ahol is a bonni egyetemen **Hannstein** professzort két nyári féléven át hallgatta. — 1881-ben megszerzi a bölcsészdoktori diplomát; 1881 júl. 22.-én a vallás- és közokt. miniszter úr rendelete alapján a kolozsvári Tud. egyetemre tanársegéddé nevezetik ki. — 1882-ben megszerzi a középiskolai tanári diplomát, majd 1883-ban mint magántanár válik közismertté Kolozsváron, Mint tanársegéd 1885 márc. 1.-ig tartózkodott Kolozsváron, ahonnan meghívásra 1885 ápr. 1.-én Münsterbe megy s itt az I/W Kir. porosz egyetemen mint első tanársegéd Oseár **Brefeld** professzor jobbkeze és munkatársa az üszökpenészek stb. fejlődése körül folytatott vizsgálataiban. 1887 nyarán a krisztianiai Ringens Gjaerfisiologisk Laboratoiret-ben Dr. Johan Olaf **Olsen**-nel együtt dolgozott.

1887 okt. 11.-én ismét visszahívták a kolozsvári Tud. Egyetemre tanársegédnek. Itt 1889 dec. 6.-áig dolgozott. 1889 dec. 7.-én kelt vallás- és közoktatásügyi min. rendelettel a M. Nemzeti Múzeum osztályörének nevezték ki s itt mint a Nemzeti Múzeum növénytani osztályának vezetője rendezte és átszervezte a növénytani osztályt és annak könyvtárát.

1896 szept.-től kezdve mint helyettes tanár tölti be a kolozsvári egyetemen a növénytani tanszéket, majd 1897-ben, febr. 5.-én a kolozsvári tud. egyetemnek nyilvános rendes tanára s egyben a kolozsvári tanárképző intézet rendes tanára lesz a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr rendelete alapján. 1898 okt. hó folyamán a földművelésügyi min. úrtól megbízást kap az Országos Ampelológiai Intézet megszervezésére és megtervezésére. A vall. és közokt. min. úr által e célból egy évre szabadságoltatott. 1900 május 18.-án a földművelésügyi min. úr a M. Kir. Központi Szőlészeti Kísérleti Állomás és Ampelológiai Intézet igazgatójává nevezte ki s egyben megbízta a M. Kir. Felsőbb Szőlő- és Borgazdasági Tanfolyamon a növénytan előadásával. 1912 szept.-ben a kolozsvári Tudományegyetem **Fabinyi** és **Apáthy**val az élén deputációval jött felkérni őt a kolozsvári egyetem új nagy intézetének és új 25 holdas botanikus kertjének megszervezésére. Hosszabb gondolkodás után

életének eme legnagyobb kitüntetését örök sajnálata-ra nem fogadta el, mert már 1900 óta szeme előtt egy másik nagy cél lebegett; az ampelológiai intézetnek országos biológiai intézetté való kifejlés-tése.

1915 szept. 22.-én kélt vallás- és közokt. min.-i rendelet műegyetemi r. nyilv. tanárnak nevezte ki. Ez időtől kezdve itt folytatta megbetegedéséig sok-oldalú tudományos munkásságát.

1923-ban meghívták a Párisban tartott Pasteur-jubileumra, hogy tartson előadást s vigye ki tábláit. Felajánlották, ha erre nem vállalkozik, hogy nevét a rendezőbizottságba bevegyék. Nem válaszolt, mert Trianonra gondolt.

Irodalmi működése pontos jegyzékét 1896-ig kiadta saját maga 1—4 oldalon; 1902-ben akadé-miai levelező taggá választásakor megjelent el-addigéle való munkássága hatalmas jegyzéke a Magy. Tud. Akadémia Almanach MCMII-re, Buda-pest, 1902 könyv p. 160—169. Ugyanebben évente aztán a pótlások.

Kimagasló alkotásai: Oscar Brefeld és O. Johan-Olsen-nel együtt írott: Untersuchungen aus dem Gesamtgebiete der Mycologie. VII. 1888, VIII. 1889. Hft.; Osc. Brefeld-del együtt írott IX. H. 1895:

A Balaton moszatflórája 1897. 141 old. (Bala-toni sorozat II. 2.).

A magyar ehető és mérges gombák könyve. Budapest, 1899. Szerző kiadása XX+361 old. XLII. színes táblával, 150 cinkogr. képpel.

A Clusius-Codex mykológiai méltatása adatok-kal Clusius életrajzához. 22 szövegközé nyomott ábrával, 91 könyomatú műlappal, a Leideni Clu-sius-Codex másolatával. Szerző költségén. Buda-pest, 1900. Franklin (franciául is). Előszó + 287 old. Folio.

Gigantikus alkotásai: a m. kir. Központi Szőlé-szeti Kísérleti Állomás és Ampelológiai Intézet és annak Közlemények, valamint Évkönyvek címen megjelenő kiadványai.

A „Közlemények“ I.—V. kötete, valamint annak művészi (részben Molnár Gy. és Pálinskás Gy.-val együtt festett) 54 táblája a tudományos világban szerte feltűnést keltett.

Tagadhatatlan, hogy sok szép tervnek testté öltését meggátolja a — pénzhiány, de viszont ismert tény az is, hogy nem „minden“ a pénz. Darányi Ignác dr. v. b. t. t. volt földművelésügyi miniszter hatalmas egyénisége kiválasztotta s sze-rencsés kézzel olyan tehetségünkre bízta a meg-teremtését egy monumentális alkotásnak, aminő a Közp. Szőlészeti Kísérleti. Áll. és Ampelológiai Inté-zet, amely: „A botanikai kutatás céljait szolgáló intézetek sorában ez a legkiválóbb alkotása, főépü-letével és négy, emeletes pavillonjával, 322 helyisé-gével, amelyből laboratoriumi célra 189 szolgál, 2 előadóteremmel, 3 nagy és 2 kis üvegházával, kísérleti telepeivel, gazdag felszerelésével, amellyel valóságos ideális, minden elképzelhető segédeszköz-

zel rendelkező botanikai kutató intézetet teremtett, amely hivatva lett volna évtizedeken keresztül a hazai botanikai, különösen anatómiai, физиолоgiai, bakteriologiai, pathologiai és alkalmazott botanikai kutatásnak munkaalkalmat nyújtani. Az intézet kitűnő berendezése, tervezőjének, Istvánffi Gyula dr.-nak széleskörű ismereteiről és kiváló gyakorlati érzékéről tett tanúságot.“ (V. ö.: Dr Degen Árpád: Darányi Ignác dr. 1849—1927. — Kísérleti. Közl. XXX. 1927. Bpest, 1927: 1—16.)

És amikor nagyszerű alkotása éléről eltávozott, — tudományos élete „nyara“ is végetért... Elcsen-desedett... Költöző madaraink is, mielőtt itthagya-nak bennünket, jóval előbb elhallgatnak... Már inkább csendes szemlélője volt az életnek... De, vele, — meg nem elégedett!... A ma uralkodó nézlet, nem mai keletű... 1917 aug. 5.-én hozzám írott levelében („megbízott assistens“-t keres és kér) így ír: „Felesleges megemlíteni, hogy még for-málható, hajlítható egyén jöhet szóba, fiatal óriás akad itt is talán, ha nem is oly óriások talán, mint aminő fiatalok.“

Elfáradt a nagy iramban és belefáradt a vál-tozott viszonyok szemléletébe... jobb volt már, megváltás vala már Részére a Halál...

Sokoldalú szakember, aki egyaránt értékest alkotott az algologia, myko-, oeno-, pathologia terén.

Hazai első tudományos testületünk, a Magy. Tud. Akadémia, 1931 nov. 23.-iki ülésén emléke-zett meg elhunyt, nagynevű rendes tagjáról.

Tiszteletreméltó emlékét mi, kolozsvári egye-tem neveltjei, elsősorban és mindig meg fogjuk őrizni szívünkben.

KÉP.

Az arckép eredetijét 1926-ban Pálya Coeles-tin budapesti festőművész festette olajba. Erről készült fényképet 1927 VII. 26.-án kaptam a Meg-boldogultnak saját aláírásával ellátottan. (Ere-deti festmény a Család tulajdonában.)

Az autographia egyik, Kolozsvárra hozzám írott (1917 VIII. 3.) leveléből ered.

FORRÁSMUNKÁK:

Autobiographia (1927 jún.-ból).

Borászati Lapok XLVII. 1915. okt. 3. 40. sz., okt. 10. 41. sz.

Raymond Brunet: L'institut central ampéolo-gique royal Hongrois. — Revue de Viticulture 17e ann. Tom XXXIII. No. 849. Paris 24 Mars 1910: 313—318.

Lexikonok (A Napkelet Lexikona I. 1927: 598; Pallas Lexikon, Révai Nagylexikon.)

Litterae Prof^{is} Istvánffi de Csikmadéfalva ad Prof^{em} Györffy 1913—1927.

Frantz Malvezin: Le docteur Gy. de Istvánffi. — L'Oenophile 45e année Déc. 1908: Bordeaux: 353—357.

Szinnyei József: Magyar írók élete és mun-kái. V.